

IRÁNYMUTATÁS A TERVPÁLYÁZATI BÍRÁLÓBIZOTTSÁG ÉPÍTÉSZ KAMARAI TAGJAI SZÁMÁRA

Az útmutató célja, hogy eligazítást adjon a tervpályázatok bírálóbizottsági munkájában részt vevő építész kamarai tagok számára (továbbiakban **bb. tag) tervpályázatok előkészítéséhez, lebonyolításához és bírálatához, és az eredményhirdetésben való részvételhez. Az iránymutatás külön kitér a MÉK által delegált bírálóbizottsági tag többlet feladataira.**

Kapcsolódó dokumentumok, jogszabályok:

- 310/2015. (X. 28.) Korm. rendelet a tervpályázati eljárásokról (később: Tervpályázati kormányrendelet)
- 2015. évi CXLIII. törvény (Kbt.)
- A Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi szabályzata
- Útmutató a 310/2015 (X.28.) Kormányrendelethez
- MÉK mintadokumentációk egyes tervpályázati típusokhoz

(http://mek.hu/index.php?link=Tervpalyazati_utmutato_tervpalyazati_kiiras_mintak),

Jogszabály szerint: „14. § (1) a bírálóbizottság az ajánlatkérővel kötött megállapodás szerint végzi munkáját, megbízása a felkéréstől a zárójelentés elfogadásáig tart.”

Fontos felhívni a figyelmet, hogy építész kamarai tagok olyan megállapodást ne fogadjanak el, mely ellehetetleníti a jogszabályoknak való megfelelést, szakmai etikai elvek betartását, valamint hivatalos útmutatók és szakmai iránymutatások (mint például jelen dokumentum) betartását.

A bírálóbizottsági tag személye:

A bírálóbizottság építész kamarai tagjaival szemben elvárás, hogy a tervpályázat tárgyában magas szintű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezzenek. A 310/2015. Korm. rendelet 14.§ (9) pontja alapján a MÉK által delegált bírálóbizottsági tagnak a pályázótól megkövetelt tervezési jogosultsággal is kell rendelkeznie.

A bírálóbizottsági tag egy személyben képviseli az Építész Kamarát – az építész szakmát, és saját véleményével a konkrét tervpályázati feladattal és megoldásokkal kapcsolatos szakmai szempontokat. E kettősség szétválasztása elengedhetetlen.

A 310/2015. Korm. rendelet 18.§ (3) bekezdése alapján a bírálóbizottság résztvevői az általuk bírált pályaművek (tervek) feldolgozásában, átdolgozásában, továbbtervezésében tervezőként, szakértőként, tanácsadóként nem vehetnek részt, továbbá nem vállalkozhatnak az ajánlatkérő megbízásából az általuk bírált tervpályázat tárgyának megvalósítási helyszínére, azonos tervezői program szerinti terv elkészítésére az eredményhirdetéstől számított három éven belül.

Minden bírálóbizottsági építész kamarai tag feladata, hogy

- érvényt szerezzen az építész szakma jogainak és érdekeinek,
- felügyelje a tervpályázat szabályszerű lebonyolítását, a vonatkozó rendeleteknek, a tervpályázati rendelet útmutatójának, és a jóváhagyott kiírásnak megfelelően.
- a kamara által delegált bírálóbizottsági tag a fenti két kérdésben a kamara nevében ad hangot véleményének.

- a kamara által delegált bírálóbizottsági tag feladata továbbá, hogy szorgalmazza a kiírás kamarai véleményeztetését, ebben működjön közre, továbbá szerezzen érvényt a kamarai észrevételeknek
- a bírálóbizottsági tag **feladata építésként**, hogy meggyőződése szerint képviselje az építészeti minőség és építészeti gondolkodás szempontjait.
E minőségében személyes véleményét képviseli, tehát nem láttathatja úgy, mintha az az egész építész szakma, vagy a kamara, mint szervezet egységes állásfoglalása volna az építészetről.

I. szakasz: Előkészítés

Az Ajánlatkérő feladata és felelőssége a tervpályázati kiírás elkészítése, illetve elkészíttetése, jóváhagyása és meghirdetése.

Tervpályázati kormányrendelet 14.§ (1) bekezdése szerint: „külön megállapodás alapján a bírálóbizottság a kiírást elkészítheti, vagy résztvevői a kiírás elkészítésében részt vehetnek”. A bírálóbizottsági tag lehetősége szerint szorgalmazza a kiírás kamarai (MÉK) véleményeztetését és később képviselje a MÉK által megfogalmazott észrevételeket.

A kiíró felkérésére delegálja a MÉK a bírálóbizottsági tagot. A kamarai bírálóbizottsági tag feladata a kinevezésétől kezdődik.

A bírálóbizottsági tag feladatai az előkészítés szakaszában (kiírás véglegesítésétől a válaszadásig):

- Minden bírálóbizottsági tagnak joga a **kiírást megjelenés előtt megismerni**. A kamara által küldött bírálóbizottsági tagnak kötelessége ezzel a jogával élni, és a kiírónak, valamint egyidejűleg a MÉK-nek is jelezni, amennyiben a kiírás nem felel meg jogilag a tervpályázati kormányrendeletben meghatározottaknak.
- A kamarai bírálóbizottsági tag **ellenőrizze a tervezési program kellő megalapozottságát**, a kiválasztott tervpályázati forma és a tervi elvárások összhangját. A program szakszerűségét az építész bírálóbizottsági tagnak kell a kiírón számon kérni, de annak szakszerűvé tétele nem feladata, csak lehetősége.
- A bírálóbizottsági tag ellenőrizze az **építészeti, és különösen a szakági elvárások tervpályázati szintnek való megfelelését**.
- A bírálóbizottsági tag ellenőrizze a **kiíró adatszolgáltatásainak mértékét, és esetleges ellentmondásait** (pl. parkolószámítás és kapacitás, építésszabályozás és program ellentmondásai, létszámok, technológia, stb.).

Ilyen a gyakorlatból jól ismert példa a tervezési díjajánlat kérése műleírásban, vagy az adatoktól külön borítékban.

A rendelet ezzel szemben a tervpályázatokat „tervek vagy tervrajzok összevetése és rangsorolása” céljából definiálja.

Díjajánlat így nem lehet a tervpályázati bírálat tárgya.

Gyakran a kiíró elmulasztja a helyiségprogram pontos megadását. Igényeit csak nagy vonalakban adja meg, illetve a léptéket, használati módot is alapvetően a tervezőkre bízva, miközben ez csak ötletpályázatban lehet megengedett. Ezek után a bírálatban a volumenében különböző meg-oldások felett ítél, habár ezek meghatározása a kiírás feladata lett volna.

Gyakorlat, hogy a pályázati szintnél lényegesen mélyebb munkarészeket kérnek feleslegesen, amely az adott szakaszban nem értékelhető, és felesleges.

Ugyancsak gyakorlat, hogy ellentmondásos szabályozási környezetben, vagy rendezetlen geodéziai, tulajdoni és közmű helyzetekben, rossz, vagy ellentmondó adatok alapján várják el a tervezőktől a minden előírásnak megfelelő megoldást, ráterhelve ezzel a rendezetlen állapotok rendezését, de kellő adatok hiányában, és tervpályázati szinten. Az így, minden pályázóval megfizetetlenül elvégzett munka ellentétes a kamarai elvekkel és a szakmai érdekekkel.

A bírálóbizottsági tag vegyen részt a **kérdések szakszerű megválaszolásában**. A válaszokat – a kiírással azonosan – a bírálóbizottság összes tagjának jóvá kell hagyni. A válaszadás során a kiírás esetleges szakszerűtlenségei is korrigálhatók, illetve korrigálandók. A kiírónak jelezze azon jogát, hogy a válaszok szakszerűségét ellenőrizheti.

Előfordul, hogy a pályázók észrevételezik az adatszolgáltatás ellentmondásait, de a kiíró arról tudomást sem vesz, egyszerűen megerősíti a kiírásban megfogalmazott elvárásait. Nem mérlegel pl. nyilvánvaló formai ellentmondásokat, mint amilyen a rajzi lépték és a kötött, vagy lehetséges tervlap-méret, stb. Az ilyen kérdések képviselője szintén a bírálóbizottsági tag feladata.

Ugyanakkor akad olyan pályázó is, aki pl. kioktató módon gyakorlatilag érdektelen kérdéseket tesz föl, vagy észrevételeket jegyez meg. Ezek elbírálásában is a bírálóbizottsági tag nyújtson segítséget a kiírónak.

II. szakasz: Bírálat

A bírálat során a bevezetőben részletezett módon a bírálóbizottsági tag egyaránt képviselje a kamarai és a személyes szempontokat, jól megjelenítve, melyik véleményét milyen minőségben (kamarai delegált, vagy építész) képviseli.

A bírálóbizottsági tagok feladatai a bírálat szakaszában (jegyzőkönyv lezárásáig, az eredmény rögzítéséig):

- A bírálóbizottsági tag képviselje a pályázók és így a szakma azon érdekét, hogy a kellő színvonalú pályázatok esetén a pályázók között a **díjazásra szánt teljes összeg kiosztásra kerüljön.**

Sokszor a kiírók a meghirdetett összeget nem osztják szét arra való hivatkozással, hogy számukra igazán csak egy-két pályamunka hasznosítható valójában. Sok pályamunka hasznossága azonban abban van, hogy megfelelő szintű gondolat és kidolgozottság esetén valóban végig követhetők a megoldás előnyei és hátrányai, és ezzel a téma alapos körüljárása a kiíró számára az érték! Az alapos és jó, de nem feltétlenül a legjobb terveket pedig a tervpályázatok szellemének megfelelően díjazni kell!
- A kamara által delegált bírálóbizottsági tag szerezzen érvényt annak, hogy **megfelelő terv esetén az I. díj kiadásra kerüljön, és egy egyértelmű rangsor felállításra kerüljön.** Továbbá a bírálóbizottság foglaljon állást az I. díjas pályamű szerzőjének **megbízása** mellett az ajánlott kamarai díjszabás szerint. Kivételes esetekben jelölje ki a nyertes/ díjazott pályaművek közül azokat, melyeket ajánlattételre javasol az ajánlatkérőnek. Utóbbi csakis akkor támogassa, ha a pályaművek szakmai rangsorolásánál minimális különbség van, és több pályamű is közel azonos szakmai minőséget és komplexitást hordoz.

Sokszor a kiírásban nem rögzíti a kiíró szándékát a megoldás és a tervező egyértelmű kiválasztására. Ezt egyébként már a kiírás szintjén is észrevételezni kell!

A rendelet lehetőséget biztosít több nyertes/díjazott pályamű ajánlására, de ezzel nem szabad visszaélni. Előfordul, hogy kevés vagy csak egy pályamű nyújt kellően komplex és a kiírás minden pontjára kitérő megoldást, de ilyenkor is díjazásra kerülnek (helyesen) jó részmegoldásokat tartalmazó pályaművek. Ajánlattételre ajánlani csakis azonos szintű értékeket képviselő pályaművek szerzőit szabad!

Nem lehet kizárólagos célja a több ajánlattevő javaslásának az ár és egyéb szerződéses feltételek versenyztetése!
- A bírálóbizottsági tag szerezzen érvényt annak, hogy a kiírásban meghirdetett **bírálati szempontokat** a bírálóbizottság a bírálat során **következetesen érvényesítse.**

A kiírásban még nem ritkán elsők között szerepelnek építészeti és városépítészeti szempontok, majd a bírálatban legerősebb érvként esetleg ettől eltérők látszanak sorsdöntőnek. A bírálati szempontok következetes betartatása két előnnyel is jár. Egyrészt a pályázók kockázata kisebb, hiszen egyértelmű számukra a megfelelés szempontrendszer. Gyakori, hogy pályázatokon olyan pályamű nyer, aki teljesen felrúgja a megfogalmazott szempontokat, aki betartja, az pedig biztos vesztesévé válik. Máskor éppen az ellenkezője igaz: valaki a korábbi, nem következetes tapasztalatok alapján bátran elrugaskodik pl. a szabályozási elemektől, és kizárják. A tervpályázatokban ez a kiszámíthatatlanság sérti a szakma, a pályázók érdekeit.

Másrészt éppen ez motiválhatja a kiírót, hogy alaposan készítse elő a tervpályázatot. Alapos előkészítés esetén a bírálati szempontok számon kérhetők.

- A bírálóbizottsági tag feladata, hogy érvényesítse a tervpályázatok elvét, azaz, hogy **a cél a terv és a tervező kiválasztása.**

Reflexesen a zsűrik hátrább sorolnak nagyobb építészeti erényekkel és nagyobb tervezési tartalmakkal rendelkező terveket olyanok mögé, amelyek érdeme néhány jelentéktelen helyiség, vagy részletkérdés számukra jobb megoldásával kecsegtet. Nem tudnak súlyozni: a jobb tervező néhány átalakítást könnyen eszközölhet a tervén, míg a közhelyes, de abban az állapotában jó alaprajz még nem lesz jó ház. Ezt a zsűrinek el kell magyarázni.

- A bírálat során a bírálóbizottsági tag felügyelje, hogy a tervezési díjra és vállalási időre vonatkozó adatok éppúgy, mint a szerzői adatok csak a **végleges eredmény jegyzőkönyvben való érvényes rögzítése és a zárójelentés elfogadása után váljanak ismertté.** Ezen elv esetleges megsértését a kamarai bírálóbizottsági tag a MÉK felé jelezni köteles.
- Minden bírálóbizottsági tagnak **joga különvéleményt rögzíteni** a jegyzőkönyvben, így a kamarai bírálóbizottsági tagnak is. Kamarai szempontokkal kapcsolatos különvélemény esetén azt a Kamara felé jelezni kell, a Kamarának pedig állást kell foglalni a kérdésben.
- A határidőben benyújtott pályaművek bontásánál a bírálóbizottság **legalább három tagjának jelen kell lennie** és a pályaművek valamennyi munkarészét bírálati sorszámmal kell ellátni.
- A bírálóbizottsági tagok **felügyeljék** a titkossági követelmények betartását és a jegyzőkönyv pontos vezetését. A folyamatos jegyzőkönyvet bírálati alkalmanként kell vezetni, és tartalmaznia kell legalább
  - a jelenléti ívet (a megjelent bírálóbizottsági tagok és szakértők aláírásával),
  - a bírálóbizottsági ülés kezdési és befejezési időpontját,
  - a megvitatott kérdések felsorolását,
  - a szavazások témáját és a szavazás arányát,
  - az egyes bírálóbizottsági tagok esetleges különvéleményét, azok aláírásával.
- A folyamatos jegyzőkönyvet a jogi szakértő vezeti, ha nincs, akkor a bírálóbizottság valamelyik tagja vagy szakértője. A jegyzőkönyveket a bírálóbizottság tagjai aláírásukkal hitelesítik. A pályaművek bontásáról külön bontási jegyzőkönyvet kell vezetni (rendelet szerinti tartalommal), melyet a folyamatos jegyzőkönyvhöz kell csatolni. A folyamatos jegyzőkönyvet az utolsó bírálóbizottsági ülésen, a pályaművek azonosítószám alapján történő rangsorolása után le kell zárni. Lezárást és aláírást követően lehet csak a pályázók adatait tartalmazó borítékokat felbontani, melyről külön boríték bontási jegyzőkönyvet kell készíteni.
- A zárójelentést a pályaművek közötti rangsor végleges eldöntése után a bírálóbizottság szavazásra jogosult tagjainak részvételével kell készíteni. A feladat szervezése az elnök, vagy (az elnök megbízásából eljáró) szakmai titkár feladata.

A zárójelentés minden megfogalmazását az elnöknek vitára kell bocsátani, eltérő vélemények esetén szavazás dönt. A zárójelentésben a bírálóbizottsági tagok kisebbségi véleménye nem közölhető.

III. szakasz: Eredményhirdetés, vita

A bírálóbizottsági tagok vegyenek részt az eredményhirdetésen, vagy az azt követő vitán. A kamara által delegált bírálóbizottsági tag, mint minden tag, ezen a fórumon a bírálóbizottság véleményét kell képviselje, kivéve azon kérdésben, amelyben a jegyzőkönyvben esetleg külön nyilatkozatot tett. Világítsa meg az elbírálás szakmai és a fent felhozott kamarai szempontokat, és azok érvényre jutását a bírálóban.

A bírálóbizottsági tagok nyújtsanak segítséget a feltett kérdések megválaszolásában.

A zárójelentést az eredményhirdetésekor a megjelent pályázók rendelkezésére kell bocsájtani, valamint az eredményhirdetést követő harminc napon belül mindazok részére meg kell küldeni, akik az eredményhirdetésen nem jelentek meg, de a dokumentációt átvették, függetlenül attól, hogy pályaművet benyújtottak-e vagy sem

- A kamara által delegált bírálóbizottsági tag a pályázat lezárása után **összefoglaló jelentést készít munkájáról (egy A4-es oldal)** és a pályázat összes iratával együtt (kiírás, kérdések, válaszok, bírálói jegyzőkönyvek, eredmény) megküldi a MÉK Titkárságának megőrzésre, 15 napon belül.

Utószó és összegzés

Jelen iránymutatás (2017. május) egy aktualizált és kiegészített verziója, egy több évvel ezelőtt készült útmutatónak. Alapvető különbség, hogy minimális különbséget tesz a MÉK által delegált és többi kamarai bírálóbizottsági tag feladata és felelőssége között, összhangban a Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi szabályzatával. Ennek egyszerű oka, hogy a szakmai etikai normák betartása és betartatása minden építész feladata és kötelessége. Meggyőződésünk, hogy ez nemcsak az építész társadalom számára fontos, hanem kiszámíthatóságot és jobb szakmai minőséget eredményez a Megbízók számára is, a társadalomnak pedig egy színvonalasabb épített környezetet hagy örökül.